

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**NÁSILNÁ TRESTNÁ ČINNOST MLADISTVÝCH V
JIHOČESKÉM KRAJI**

Autor práce: Daniel Mašek

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Daniel Mašek

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Násilná trestná činnost mladistvých v Jihočeském kraji

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Violent Criminal Activity of Juveniles in the South Bohemian Region

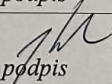
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

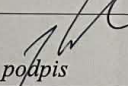
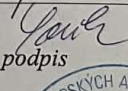
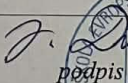
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2025

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je charakterizovat příčiny a faktory ovlivňující násilnou trestnou činnost mladistvých osob. Prvním vedlejším cílem je zjistit, zda existují anomálie mezi násilnou kriminalitou mladistvých v Jihočeském kraji oproti celé republice. Druhým vedlejším cílem je zjistit efektivitu dosavadních preventivních opatření a doporučit možná preventivní opatření ke snížení násilné kriminality mladistvých v Jihočeském kraji.

Student: Daniel Mašek	28.4.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	22.5.2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	22.5.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	27.5.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	2.6.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D.,
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MAŠEK, D. *Násilná trestná činnost mladistvých v Jihočeském kraji: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 61 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: násilí, mladistvý, prevence, trestný čin, kriminalita mládeže, Jihočeský kraj

Práce se zabývá problematikou násilné trestné činnosti mladistvých v Jihočeském kraji, jejími příčinami a možnostmi prevence. Zaměřuje se na vymezení základních pojmů, jako je násilí, agrese, trestný čin, pachatel a oběť, a na analýzu násilné kriminality z hlediska jejich projevů a příčin. Součástí práce je také analýza statistických dat vedených Policií České republiky a jejich porovnání s celorepublikovým vývojem. Dále práce využívá poznatky získané z řízených rozhovorů s odborníky z praxe, které přispívají k hlubšímu pochopení příčin a možností prevence násilné kriminality mladistvých.

ABSTRACT

MAŠEK, D. *Violent Criminal Activity of Juveniles in the South Bohemian Region: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 61 pp. Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: violence, juvenile, prevention, criminal offence, youth crime, South Bohemian Region

This bachelor thesis deals with violent criminal activity of juveniles in the South Bohemian Region, its causes and possibilities of prevention. It focuses on defining basic concepts such as violence, aggression, criminal offence, perpetrator and victim, and on analysing violent crime from the perspective of its manifestations and causes. The thesis also includes the analysis of statistical data provided by the Police of the Czech Republic and its comparison with national trends. Furthermore, it incorporates findings obtained from structured interviews with professionals, contributing to a deeper understanding of the causes and prevention of juvenile violent crime.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Základní pojmy	12
2.1 Násilná kriminalita	12
2.2 Kriminalita z pohledu kriminologie	12
2.3 Vymezení základních pojmů.....	13
2.4 Pachatel a trestní odpovědnost mladistvých	14
2.5 Oběť a viktimologie	15
3 Členění násilné kriminality	16
3.1 Násilné trestné činy proti životu a zdraví.....	16
3.2 Násilné trestné činy proti svobodě, lidské důstojnosti a majetku	17
3.3 Další relevantní trestné činy mladistvých	18
3.3.1 Výtržnictví a násilí v kontextu šikany.....	19
4 Etiologie násilné kriminality mladistvých.....	20
4.1 Individuální faktory.....	20
4.2 Rodinné prostředí	21
4.3 Škola a vrstevnické skupiny.....	22
4.4 Sociální a mediální faktory	23
4.5 Shrnutí rizikových a ochranných faktorů	23
5 Prevence násilné kriminality	25
5.1 Vymezení prevence násilné kriminality.....	25
5.2 Druhy prevence násilné kriminality	25
5.3 Subjekty prevence	27
5.4 Klíčové principy a východiska prevence	28
6 Analýza statistických dat.....	30
6.1 Vymezení a metodika zpracování dat	30
6.2 Analýza období 2011-2015	30

6.3	Analýza období 2021-2025	32
6.4	Porovnání prvního a druhého zkoumaného období	33
6.5	Srovnání Jihočeského kraje oproti České republice.....	35
6.5.1	Celkové počty vybraných násilných TČ	36
6.5.2	Počet mladistvých pachatelů	37
6.5.3	Srovnání podle jednotlivých trestných činů.....	38
6.6	Shrnutí.....	39
7	Výzkumné šetření.....	41
7.1	Výzkumné otázky.....	41
7.2	Metodika sběru dat.....	41
7.3	Výsledky	41
7.3.1	Příčiny násilné kriminality mladistvých osob	42
7.3.2	Motivy násilné kriminality mladistvých osob.....	43
7.3.3	Vliv médií a sociálních sítí.....	44
7.3.4	Specifika v rámci Jihočeského kraje	45
7.3.5	Preventivní opatření ke snížení násilné trestné činnosti	46
8	Diskuse	49
	Závěr	52
	Seznam použitých zdrojů	55
	Seznam zkratk	59
	Seznam tabulek a grafů	60
	Seznam příloh.....	61

Úvod

Násilná trestná činnost mladistvých představuje závažný společenský i bezpečnostní problém, který se dotýká nejen samotných pachatelů a jejich obětí, ale i širší společnosti. Přestože mladiství tvoří specifickou skupinu pachatelů, jejichž jednání je ovlivněno věkem, psychosociálním vývojem a silným působením okolního prostředí, mohou se dopouštět i velmi závažných forem násilné trestné činnosti. Problematika násilí u mladistvých proto vyžaduje komplexní přístup, který zohledňuje jak právní, tak kriminologické, sociální a preventivní aspekty.

Aktuálnost zvoleného tématu spočívá zejména v tom, že násilné projevy mladistvých jsou často spojeny s celou řadou rizikových faktorů, jako je dysfunkční rodinné prostředí, negativní vliv vrstevnických skupin, školní neúspěch, užívání návykových látek nebo působení médií a sociálních sítí. Současně dochází k proměně forem násilného chování, kdy vedle tradičních fyzických útoků nabývají na významu i formy psychického násilí, zejména šikana a kyberšikana.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na násilnou trestnou činnost mladistvých v Jihočeském kraji, a to v širším kontextu vývoje v celé České republice. Pozornost je věnována nejen charakteristice a příčinám této kriminality, ale také jejímu vývoji v čase a možnostem její prevence. Práce vychází z předpokladu, že násilná kriminalita mladistvých je podmíněna souhrou více faktorů a že její efektivní prevence vyžaduje koordinovaný postup více institucí.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy související s kriminalitou mladistvých, charakterizovány jednotlivé formy násilné trestné činnosti a analyzovány faktory ovlivňující její vznik. Dále je pozornost věnována systému prevence kriminality a jeho základním principům.

Praktická část práce je zaměřena na analýzu statistických dat vybraných násilných trestných činů ve dvou sledovaných obdobích a na jejich srovnání v rámci Jihočeského kraje a celé České republiky. Součástí praktické části je také kvalitativní výzkumné šetření realizované formou řízených rozhovorů s odborníky z praxe, jehož cílem je doplnit statistická zjištění o zkušenosti z reálného prostředí a identifikovat klíčové faktory a možnosti prevence násilné kriminality mladistvých.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je charakterizovat příčiny a faktory ovlivňující násilnou trestnou činnost mladistvých osob. Prvním vedlejším cílem je zjistit, zda existují anomálie ve vývoji násilné kriminality mladistvých v Jihočeském kraji ve srovnání se zbytkem České republiky. Druhým vedlejším cílem je posoudit efektivitu dosavadních preventivních opatření a navrhnout možnosti jejich zlepšení vedoucí ke snížení násilné kriminality mladistvých v Jihočeském kraji.

Teoretická část práce vychází z rešerše a analýzy odborné literatury, legislativních dokumentů a dostupných statistických údajů. V rámci této části jsou vymezeny základní pojmy související s kriminalitou mladistvých, představeny vybrané kriminologické teorie vysvětlující příčiny násilného chování a analyzovány sociální, rodinné, psychologické a environmentální faktory, které ovlivňují vznik a vývoj násilné trestné činnosti.

Praktická část práce je zaměřena na analýzu násilné kriminality mladistvých v Jihočeském kraji a její porovnání s celorepublikovým vývojem. V rámci této části jsou analyzována statistická data získaná zejména z Policejního prezidia České republiky a dalších relevantních institucí, a to ve dvou sledovaných obdobích. Data jsou následně zpracována pomocí komparativní analýzy, která umožňuje identifikovat vývojové trendy, rozdíly v četnosti jednotlivých trestných činů a případné odchylky mezi regionálním a celostátním vývojem.

Součástí praktické části je také kvalitativní výzkumné šetření realizované formou řízených rozhovorů s odborníky z praxe. Výzkumný soubor tvoří tři komunikační partneři, konkrétně dva policisté specializující se na násilnou trestnou činnost mladistvých a jeden policista zabývající se prevencí kriminality. Tito respondenti byli vybráni účelovým výběrem s ohledem na jejich odbornou zkušenost a přímý kontakt s řešenou problematikou.

Rozhovory byly vedeny na základě předem připraveného souboru otevřených otázek, které se zaměřovaly na vývoj, strukturu a příčiny násilné kriminality mladistvých a na hodnocení preventivních opatření. Získaná data byla zaznamenána a následně analyzována pomocí otevřeného kódování, kdy byly jednotlivé odpovědi rozděleny do tematických kategorií (např. příčiny kriminality, motivy pachatelů, vliv prostředí,

preventivní opatření). Na základě této kategorizace byla provedena interpretace dat a formulovány hlavní závěry výzkumu.

Metodologický postup práce tak kombinuje kvantitativní analýzu statistických dat s kvalitativním přístupem založeným na rozhovorech, což umožňuje komplexnější pohled na problematiku násilné kriminality mladistvých a jejího vývoje v Jihočeském kraji.

2 Základní pojmy

2.1 Násilná kriminalita

Násilná kriminalita představuje takovou trestnou činnost, při níž pachatel přímo či bezprostředně zasahuje do života, zdraví, osobní svobody nebo lidské důstojnosti jiné osoby, případně těmito hodnotami hrozí.¹ Typickým znakem je použití fyzického nebo psychického násilí, případně jeho bezprostřední hrozby, která v poškozeném vyvolává pocit strachu, ohrožení či bezmoci.²

Z hlediska trestního práva zahrnuje zejména trestné činy proti životu a zdraví, proti svobodě a lidské důstojnosti. V případě mladistvých pachatelů má násilná trestná činnost specifika spojená s vývojovým obdobím adolescence, zvýšenou impulzivitou, citlivostí na vrstevnický vliv a častější vazbou na alkohol, drogy a rizikové skupiny.³

2.2 Kriminalita z pohledu kriminologie

Kriminalita je zpravidla chápána jako souhrn trestných činů spáchaných na určitém území v určitém časovém období. Jde tedy o měřitelný jev, který je vymezen platným trestním právem a jehož rozsah i struktura se odráží v oficiálních statistikách trestné činnosti. Při zkoumání kriminality se rozlišuje kriminalita registrovaná a kriminalita latentní.⁴

- **Registrovaná kriminalita:** trestné činy, které vyšly najevo a byly zaznamenány orgány činnými v trestním řízení; stávají se součástí oficiálních statistik.
- **Latentní kriminalita:** trestná činnost, která nebyla oznámena, zjištěna, nebo u ní nebyl zjištěn a usvědčen pachatel.
- **Skutečná kriminalita:** součet registrované a latentní kriminality; její rozsah lze pouze odhadovat.⁵

¹ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 114.

² SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS, 2009. s. 11.

³ MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mládě a delikvence*. Praha: Portál, 2011. s. 39-40, 83-84.

⁴ HOLCR, K. a kol. *Kriminologie*. Bratislava: IURA EDITION, 2008. s. 19-20.

⁵ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS, 2009. s. 14-15.

2.3 Vymezení základních pojmů

Kriminalita mládeže je úzce spjata s věkem a stupněm psychosociálního vývoje pachatele, proto je pro další analýzu nutné jasně vymezit základní pojmy a věkové kategorie, se kterými právní úprava i kriminologie pracují.

Vymezení základních pojmů (dle kriminologie)

- 0-7 let = dítě předškolního věku,
- 7-12 let = dítě mladšího školního věku,
- 12-15 let = dítě staršího školního věku,
- 15-18 let = mladiství,
- 18-19 let = věk blízký věku mladistvému,
- 18-24 = mladý dospělý.⁶

Vymezení základních pojmů (podle trestního práva)

- **Dítě** (osoba mladší 15 let) – fyzická osoba, která v době spáchání protiprávního jednání nedovršila patnáctý rok věku, není trestně odpovědná a může se dopustit pouze **činu jinak trestného**; na její jednání se reaguje výchovnými a ochrannými opatřeními podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ nebo „ZSVM“).
- **Mladistvý** (15–18 let) – fyzická osoba, která v době spáchání protiprávního jednání dovršila patnáctý rok věku a nepřekročila osmnáctý rok věku; její trestní odpovědnost je vymezena kombinací obecné úpravy v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“), a zvláštní úpravy v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, přičemž protiprávní čin mladistvého se označuje jako **provinění** a projednává se v režimu soudnictví ve věcech mládeže.⁷
- **Osoba blízká věku mladistvého** (18–19 let) – plně trestně odpovědná osoba, u níž je vzhledem k věku a vývojovým zvláštnostem možné při ukládání trestu

⁶ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 222-223.

⁷ HRUŠKOVÁ, M.; ŠATEK, E. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 39-40.

přiměřeně použít některé instituty určené pro mladistvé (např. mírnější trestní sazby, zvláštní režim výkonu trestu).⁸

- **Mladý dospělý** (cca 18–24 let) – pojem kriminologický, nikoli právní; v trestním právu jde o běžného dospělého pachatele, kriminologie jej však sleduje samostatně, protože v mnoha aspektech (struktura kriminality, vliv vrstevníků) navazuje na kriminalitu mladistvých.⁹

2.4 Pachatel a trestní odpovědnost mladistvých

Pojem pachatele a specifika trestní odpovědnosti mladistvých jsou klíčové pro pochopení toho, jak trestní právo reaguje na násilnou trestnou činnost v této věkové kategorii. Na rozdíl od dětí mladších 15 let jsou mladiství již trestně odpovědní, avšak v odlišném, mírnějším režimu podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže.¹⁰

- **Pachatel trestného činu** je podle trestního zákoníku ten, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu. V kriminologii se pojem pachatele používá v širším měřítku a zahrnuje i osoby dopouštějící se činů jinak trestných (např. děti mladší 15 let) či osoby se zvýšeným kriminálním rizikem.¹¹
- **Vznik trestní odpovědnosti** je v českém právu vázán zejména na dosažení určitého věku a na rozumovou a mravní vyspělost pachatele. Obecná trestní odpovědnost nastává po dovršení patnáctého roku věku; děti mladší 15 let jsou podle § 25 TZ trestně neodpovědné.¹²
- **Trestní odpovědnost mladistvých (15–18 let)** je upravena kombinací obecné úpravy v trestním zákoníku a zvláštní úpravy v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Protiprávní čin mladistvého se označuje jako **provinění**, čímž se zdůrazňuje odlišnost od trestných činů dospělých pachatelů.
- **Podmínky odpovědnosti mladistvého** zahrnují vedle dosažení věku také posouzení jeho rozumové a mravní vyspělosti; pokud jí mladistvý v době činu nedosahoval v míře potřebné k rozpoznání protiprávnosti svého jednání

⁸ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s. 17.

⁹ VĚTEČKA, J.; FISCHER, S. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. s. 35-38.

¹⁰ HRUŠKOVÁ, M.; ŠATEK, E. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 39-41.

¹¹ GRŮVNA, T.; SCHEINOST, M.; ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie. 4. aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 223-224.

¹² ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009, trestní zákon. In: Sběrka zákonů České republiky. [online]. [cit. 20.2. 2026]. 2009, částka 11/2009. Dostupný také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

nebo k jeho ovládnutí, může být za určitých okolností považován za trestně neodpovědného.¹³

2.5 Oběť a viktimologie

Obětí trestného činu se v českém právu rozumí fyzická osoba, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma, případně na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. Z kriminologického hlediska je obětí každý jedinec, který byl bezprostředně nebo zprostředkovaně zasažen protiprávním jednáním, a to bez ohledu na to, zda byl pachatel zjištěn a čin zaznamenán v oficiálních statistikách.¹⁴

Viktimologie je vědní disciplína zaměřená na zkoumání obětí trestných činů, jejich osobnostních charakteristik, vztahu mezi pachatelem a obětí a okolností, za nichž k trestné činnosti dochází. Součástí viktimologického zkoumání je také analýza tzv. viktimnosti, tedy zvýšené zranitelnosti některých osob nebo skupin obyvatel, a viktimizace, tj. procesu, v jehož průběhu se z potenciální oběti stává oběť skutečná.

Rozlišuje se zejména:

- **Primární viktimizace** – kdy je jedinec poškozen samotným trestným činem.
- **Sekundární viktimizace** – vznikající necitlivým postupem institucí, médií či okolí vůči oběti.
- **Terciální viktimizace** – se týká širšího sociálního prostředí, například rodiny nebo komunity zasažené trestnou činností.

U násilné trestné činnosti mladistvých je viktimologický pohled zásadní, protože dopady na psychický a sociální vývoj obětí, často vrstevníků pachatelů, mohou být dlouhodobé a je nutné s nimi počítat při navrhování preventivních i resocializačních opatření.¹⁵

¹³ ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 31. července, 2009, zákon o soudnictví ve věcech mládeže. In: Sbírnka zákonů České republiky. [online]. [cit. 20.2. 2026]. 2009, částka 79/2003. Dostupný také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 143-144.

¹⁵ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. s. 185-187.

3 Členění násilné kriminality

Násilná kriminalita mladistvých představuje různorodou skupinu protiprávních jednání, která se liší závažností, použitým způsobem násilí i chráněnými hodnotami, proti nimž směřují.¹⁶ Aby bylo možné tuto trestnou činnost systematicky popsat a následně ji analyzovat v empirické části práce, je vhodné vycházet z členění podle jednotlivých okruhů trestných činů vymezených trestním zákoníkem, zejména trestných činů proti životu a zdraví, proti svobodě a lidské důstojnosti a vybraných trestných činů proti majetku, u nichž je násilí podstatným znakem skutkové podstaty. V následujících podkapitolách je proto nejprve stručně charakterizována obecná struktura těchto skupin trestných činů a poté jsou vybrané skutkové podstaty popsány podrobněji s ohledem na jejich význam pro násilnou kriminalitu mladistvých pachatelů.¹⁷

3.1 Násilné trestné činy proti životu a zdraví

Trestné činy (dále jen „TČ“) proti životu a zdraví tvoří nejzávažnější část násilné kriminality, protože bezprostředně ohrožují či poškozují základní chráněné hodnoty – lidský život, tělesnou integritu a zdraví jednotlivce.¹⁸

Trestní zákoník do této skupiny řadí zejména:

- **Vražda** (§ 140 TZ) - úmyslné usmrcení jiné osoby; u mladistvých se vyskytuje výjimečně, jde však o nejzávažnější formu násilné trestné činnosti.
- **Těžké ublížení na zdraví** (§ 145 TZ) - úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví, např. vážná porucha zdraví nebo dlouhodobě nepříznivý stav; u mladistvých typicky v souvislosti s brutálnějším fyzickým napadením.
- **Ublížení na zdraví** (§ 146 TZ) - úmyslné ublížení na zdraví v mírnější podobě než u těžké újmy; v praxi jde často o fyzické napadení při rvačkách nebo šikaně,
- **Usmrcení z nedbalosti** (§ 143 TZ) - nedbalostní způsobení smrti jiné osoby, kdy pachatel poruší důležitou povinnost vyplývající ze zákona nebo uloženou na základě zákona,
- další skutkové podstaty, které se liší intenzitou útoku i daným následkem.¹⁹

¹⁶ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 114-116.

¹⁷ NOVOTNÝ, O.; ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 455-457.

¹⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 473-479.

¹⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 480-489.

Charakteristické rysy pro danou skupinu násilných TČ:

- útoky bývají často spontánní, málo promyšlené, s nízkou mírou plánování,
- významnou roli hraje alkohol či jiné návykové látky, které snižují sebekontrolu,
- násilí je mnohdy páchané ve skupině, kdy se pachatelé vzájemně posilují v agresivním chování,
- obětí bývá často vrstevník pachatele (spolužák, kamarád, člen stejné party).²⁰

3.2 Násilné trestné činy proti svobodě, lidské důstojnosti a majetku

Druhou významnou oblast představují TČ, které zasahují do osobní svobody, lidské důstojnosti nebo majetkových práv člověka, přičemž násilí nebo pohrůžka násilí je podstatným znakem skutkové podstaty. U mladistvých se tyto delikty často objevují v podobě loupeží, vydírání nebo různých forem šikany.²¹

Do této skupiny řadí TZ zejména:

- **Loupež** (§ 173 TZ) – použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí s úmyslem zmocnit se cizí věci. U mladistvých jde typicky o odcizení mobilních telefonů, peněz či jiných cenností od vrstevníků.
- **Vydírání** (§ 175 TZ) – donucení jiné osoby násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy k určitému jednání, opomenutí či trpění. V prostředí mládeže se často pojí se šikanou, kdy je oběť nucena odevzdávat peníze nebo věc.
- **Nebezpečné vyhrožování** (§ 353 TZ) – vyhrožování usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou způsobem, který může u poškozeného vyvolat důvodnou obavu; u mladistvých zejména v podobě verbálních útoků a vyhrožování v osobním kontaktu či prostřednictvím sociálních sítí.²²

Charakteristické rysy pro danou skupinu násilných TČ:

- motivem bývá kombinace majetkového prospěchu a snahy prosadit se ve vrstevnické skupině,
- násilí je často prostředkem k dosažení „respektu“ nebo udržení pozice v partě,

²⁰ VĚTEČKA, J.; FISCHER, S. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. s. 35-38.

²¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 150-151.

²² NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. s. 89-91.

- poškozený je zpravidla slabší nebo sociálně izolovanější vrstevník, případně mladší žák,
- část této trestné činnosti zůstává skryta (latentní kriminalita), protože oběti se bojí oznámit jednání kvůli strachu z pachatelů nebo nedůvěře k institucím.²³

Za násilné TČ s majetkovým prvkem se považují pouze ta jednání, u nichž je násilí nebo pohrůžka násilí podstatným znakem skutkové podstaty (typicky loupež), nikoliv běžné krádeže bez použití násilí. To je důležité pro přesné vymezení předmětu této práce i pro následnou analýzu statistických údajů.²⁴

3.3 Další relevantní trestné činy mladistvých

Kromě typických násilných trestných činů proti životu a zdraví či proti svobodě a lidské důstojnosti se u mladistvých objevují i další delikty, které sice nemusí být vždy klasifikovány jako násilné, ale často obsahují prvky agrese, zastrašování nebo narušování veřejného pořádku. Tyto skutky významně ovlivňují subjektivní pocit bezpečí ve škole i na veřejnosti a mohou být „bránou“ k závažnější násilné trestné činnosti.²⁵

Mezi takové TČ patří zejména:

- **Výtržnictví** (§ 358 TZ) – hrubá neslušnost nebo výtržnost na veřejně přístupném místě, často spojená s fyzickým napadáním, ničením věcí či narušováním veřejného pořádku.²⁶
- **Nebezpečné pronásledování** (§ 354 TZ) – opakované sledování, kontaktování nebo obtěžování jiné osoby, které v ní vyvolává důvodnou obavu o život či zdraví; u mladistvých se může pojít s partnerskými vztahy nebo vrstevnickými konflikty.

Tyto trestné činy stojí na pomezí mezi „klasickou“ násilnou kriminalitou a dalšími formami sociálně patologického chování a je vhodné je zohlednit při hodnocení celkové míry ohrožení bezpečnosti ze strany mladistvých pachatelů.²⁷

²³ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS, 2009. s. 14-15.

²⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné. 7. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 473-475.

²⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 114-116.

²⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné. 7. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 610-612.

²⁷ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. s. 185-187.

3.3.1 Výtržnictví a násilí v kontextu šikany

Výtržnictví představuje typický delikt mládeže, který se často odehrává ve skupině a v prostředí, kde se mladiství běžně pohybují – ve školách, v okolí škol, na veřejných prostranstvích nebo v hromadné dopravě. Zahrnuje různé formy agresivního chování, které sice nemusí vždy vést k závažnému ublížení na zdraví, ale výrazně narušují veřejný pořádek a pocit bezpečí.

Typické projevy výtržnictví u mladistvých:

- fyzické potyčky a rvačky na veřejnosti, často za přihlížení dalších vrstevníků,
- slovní a fyzické útoky na náhodně vybrané osoby (např. mladší žáky, slabší vrstevníky, cizí osoby).

S výtržnictvím úzce souvisí šikana, která může být podkladem pro různé skutkové podstaty (ublížení na zdraví, vydírání, loupež, nebezpečné vyhrožování nebo právě výtržnictví).

Šikana se v prostředí mládeže projevuje zejména:

- opakovaným fyzickým nebo psychickým napadáním jednoho nebo několika jedinců skupinou vrstevníků,
- systematickým ponižováním, izolací, urážkami a vyhrožováním,
- v současnosti také formou **kyberšikany** – šířením ponižujících materiálů, urážek či výhrůžek prostřednictvím sociálních sítí a komunikačních aplikací.

Z hlediska trestního práva může jedno konkrétní šikanózní jednání naplňovat více skutkových podstat zároveň (např. ublížení na zdraví a výtržnictví), přičemž kvalifikace závisí na intenzitě útoku, místě a způsobu provedení. Pro praxi orgánů činných v trestním řízení (také jako „OČTŘ“) je proto důležité vnímat šikanu nejen jako pedagogický problém, ale také jako potenciální formu násilné trestné činnosti mladistvých.²⁸

²⁸ MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2011. s. 83-88.

4 Etiologie násilné kriminality mladistvých

Etiologie násilné kriminality mladistvých se zabývá příčinami a podmínkami vzniku násilného chování v období dospívání. Násilná trestná činnost je výsledkem souhry individuálních vlastností pachatele, rodinného prostředí, vlivu školy a vrstevnických skupin i širších sociálních a mediálních faktorů. Pro účely této práce jsou tyto faktory členěny na individuální, rodinné, školní a vrstevnické a na širší sociální a mediální vlivy.²⁹

4.1 Individuální faktory

Individuální faktory se vztahují k osobnosti mladistvého, jeho biologickým dispozicím, psychickému vývoji a osobnostním rysům. Nejde o „předurčení“ k násilí, ale o takové charakteristiky, které mohou v kombinaci s nepříznivým prostředím zvyšovat riziko násilného chování.

Mezi nejvýznamnější individuální faktory patří zejména:

- **Temperament a impulzivita** – zvýšená dráždivost, nízká frustrační tolerance a tendence k impulzivním reakcím mohou vést k rychlému „zkratovému“ jednání v konfliktních situacích.
- **Poruchy chování a emoční poruchy** – dlouhodobé poruchy chování, poruchy pozornosti spojené s hyperaktivitou, opoziční vzdorovité chování či některé poruchy osobnosti jsou v literatuře spojovány se zvýšeným rizikem agresivního a násilného jednání.
- **Kognitivní a morální vývoj** – nedostatečné rozvinutí schopnosti předvídat následky vlastního jednání a nižší úroveň morálního uvažování mohou vést k bagatelizaci dopadů násilí na oběť.
- **Zkušenost s násilím** – děti a mladiství, kteří byli sami oběťmi fyzického či psychického násilí, mají vyšší pravděpodobnost, že se násilí později dopustí na jiných osobách; násilí tak může být vnímáno jako „normální“ způsob řešení konfliktů.

²⁹ BLAŽEK, P.; FISCHER, S.; ŠKODA, J. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Praha: Grada, 2019. s. 18-19.

- **Užívání alkoholu a návykových látek** – alkohol a drogy snižují sebekontrolu a zvyšují impulzivitu, což se u mladistvých často projevuje právě eskalací konfliktů do fyzického násilí.

Individuální faktory je vždy nutné posuzovat v kontextu rodinného a sociálního prostředí; samy o sobě zpravidla nestačí k vysvětlení násilné kriminality, ale významně zvyšují riziko jejího vzniku, pokud se spojí s dalšími nepříznivými okolnostmi.³⁰

4.2 Rodinné prostředí

Rodinné prostředí představuje jeden z nejvýznamnějších faktorů, které ovlivňují vznik a rozvoj násilného chování mladistvých. Rodina poskytuje dětem modely řešení konfliktů, učení sociálních norem i základní pocit bezpečí; pokud tyto funkce selhávají, roste riziko delikventního a násilného jednání.³¹

Mezi klíčové rodinné faktory patří zejména:

- **Výchovné styly rodičů** – nadměrně přísná, trestající výchova spojená s fyzickými tresty i naopak zcela liberální, zanedbávající přístup mohou přispívat k agresivitě a nerespektování pravidel.
- **Konfliktní či dysfunkční rodiny** – časté hádky, domácí násilí, závislosti rodičů, rozvodové konflikty nebo dlouhodobá nestabilita rodiny zvyšují pravděpodobnost, že dítě převezme agresivní vzorce chování nebo bude násilí vnímat jako běžný způsob komunikace.
- **Nedostatek kontroly a zájmu** – minimální dohled nad volným časem, neznalost toho, s kým se dítě stýká, a nízký zájem o školní výsledky vytvářejí prostor pro působení rizikových vrstevnických skupin.
- **Ekonomická a sociální situace rodiny** – dlouhodobá nezaměstnanost, chudoba nebo sociální vyloučení mohou vést k frustraci, pocitům bezvýchodnosti a k vyšší toleranci k protiprávnímu jednání v okolí.

³⁰ MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2011. s. 39-40.

³¹ MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2011. s. 74-76.

Naopak ochrannými faktory jsou funkční rodinné vztahy, přiměřeně náročná a zároveň podporující výchova, jasně stanovená pravidla a aktivní zájem rodičů o volný čas a vrstevnické kontakty dítěte.³²

4.3 Škola a vrstevnické skupiny

Škola a vrstevnické skupiny představují pro mladistvého klíčové prostředí mimo rodinu, ve kterém se formují jeho sociální role, hodnoty a způsoby řešení konfliktů. Pozitivní školní klima a podporující vrstevnické vztahy mohou působit jako významný ochranný faktor, zatímco negativní zkušenosti ve škole a v partě naopak riziko násilné kriminality zvyšují.³³

Mezi hlavní školní a vrstevnické faktory patří:

- **Školní klima a vztahy ve třídě** – vysoká míra konfliktů, šikana, nezájem učitelů o problémy žáků a nedůsledné řešení projevů násilí podporují agresivní chování a snižují ochotu obětí ohlásit útok.³⁴
- **Školní neúspěch** – dlouhodobě špatné výsledky, opakování ročníku, časté záškoláctví či předčasné ukončení školní docházky jsou spojovány se zvýšeným rizikem delikventního a násilného chování.
- **Vrstevnický tlak** – potřeba „zapadnout“ do party může vést k účasti na násilných aktivitách, které by jedinec sám nevyhledával; typické je skupinové napadání, loupeže nebo vandalismus.
- **Kriminálně orientované skupiny mládeže** – party, v nichž je násilí, užívání drog či majtková kriminalita běžnou normou, významně zvyšují pravděpodobnost, že se jejich členové dopustí závažnější násilné trestné činnosti.

V opačném směru může být pomocnými a ochrannými faktory pozitivní vztah ke škole, podpora ze strany učitelů, možnost smysluplných volnočasových aktivit a vrstevnické skupiny orientované na sport, kulturu či jiné prosociální aktivity.³⁵

³² BLAŽEK, P.; FISCHER, S.; ŠKODA, J. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Praha: Grada, 2019. s. 20-21.

³³ MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2011. s. 70-76.

³⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006 s. 150-151.

³⁵ BLAŽEK, P.; FISCHER, S.; ŠKODA, J. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Praha: Grada, 2019. s. 19-21.

4.4 Sociální a mediální faktory

Násilné chování mladistvých je ovlivňováno také širším sociálním prostředím, včetně podmínek v místě bydliště, dostupnosti volnočasových aktivit a působení médií a sociálních sítí. Tyto faktory mohou jak podporovat, tak naopak tlumit sklony k násilnému jednání.³⁶

Mezi významné sociální a mediální faktory patří:

- **Sociálně vyloučené lokality a kriminalita v okolí** – prostředí s vysokou mírou nezaměstnanosti, chudoby a kriminality může normalizovat protiprávní jednání a snižovat respekt k právu a autoritám.
- **Nedostatek smysluplných volnočasových aktivit** – absence dostupných sportovních, kulturních či jiných zájmových činností vede k tomu, že mladiství tráví čas bez dohledu na ulici nebo v rizikových skupinách.
- **Média a zobrazování násilí** – opakované vystavování násilným scénám ve filmech, počítačových hrách či na internetu může u jedince vyvolat přecitlivělost vůči násilí, zejména u jedinců s dalšími rizikovými faktory.
- **Sociální sítě a kyberprostor** – online prostředí usnadňuje šíření agresivních a nenávistných obsahů, organizaci skupinových útoků a různé formy kyberšikany, které mohou přerůst i do fyzického násilí.

Na druhé straně mohou média a sociální sítě působit také jako ochranný faktor, pokud šíří pozitivní vzory, podporují informovanost o rizicích násilí a umožňují dětem a mladistvým snadněji vyhledat pomoc.³⁷

4.5 Shrnutí rizikových a ochranných faktorů

Příčiny násilné kriminality mladistvých nelze vysvětlit jedním izolovaným faktorem; vždy jde o kombinaci individuálních vlastností jedince, rodinného zázemí, školního a vrstevnického prostředí a širších sociálních a mediálních vlivů. Některé okolnosti působí jako **rizikové faktory**, jiné naopak jako **faktory ochranné**, které mohou riziko násilného chování snižovat.

³⁶ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS, 2009. s. 71-72.

³⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006 s. 145-151.

Vybrané rizikové a ochranné lze shrnout:

- **Individuální rovina**
 - **rizikové:** impulzivita, nízká frustrační tolerance, poruchy chování, zkušenost s násilím, užívání alkoholu a drog,
 - **ochranné:** dobré zvládání emocí, rozvinuté sociální dovednosti, pozitivní sebepojetí.
- **Rodina**
 - **rizikové:** konfliktní nebo násilné prostředí, zanedbávající či extrémně přísná výchova, nedostatek zájmu a kontroly, sociální vyloučení,
 - **ochranné:** stabilní a podporující vztahy, jasná pravidla, přiměřený dohled, zájem o školu a volný čas dítěte.
- **Škola a vrstevníci**
 - **rizikové:** špatné školní klima, šikana, školní neúspěch, záškoláctví, party s delikventní orientací,
 - **ochranné:** pozitivní vztah ke škole, dostupné volnočasové aktivity, vrstevnické skupiny orientované na prosociální činnosti.
- **Sociální a mediální prostředí**
 - **rizikové:** bydlení v prostředí s vysokou kriminalitou, nedostatek legálních možností trávení volného času, častá expozice mediálnímu násilí, negativní vliv sociálních sítí,
 - **ochranné:** dostupnost komunitních služeb a prevence, pozitivní mediální vzory, kampaně proti násilí a šikaně.³⁸

³⁸ MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mláděž a delikvence*. Praha: Portál, 2011. s. 39-41.

5 Prevence násilné kriminality

5.1 Vymezení prevence násilné kriminality

Prevence násilné kriminality mladistvých představuje soubor opatření, která mají předcházet vzniku násilného chování, omezovat jeho rozsah a zmírňovat jeho následky. Navazuje na poznatky o rizikových a ochranných faktorech a využívá jak obecná opatření v oblasti rodiny, školy a komunity, tak specializované programy zaměřené na ohrožené nebo již delikventní mladistvé.

V české odborné literatuře chápána jako cílevědomá činnost směřující k omezování podmínek a situací, které vedou ke vzniku trestné činnosti, a k posilování faktorů, jež kriminalitě brání. V případě mládeže má prevence zvláštní význam, protože zasahuje jedince v období, kdy se jejich osobnost a hodnotová orientace teprve utváří.³⁹

Cílem prevence násilné kriminality mladistvých je:

- snižovat výskyt násilných projevů v rodině, ve škole i v komunitě,
- předcházet prvnímu vstupu mladistvých do trestné činnosti,
- omezovat riziko opakování násilného jednání u již delikventních mladistvých,
- chránit potenciální oběti, zejména děti a mládež.

5.2 Druhy prevence násilné kriminality

Prevence kriminality se obvykle dělí podle **obsahu** a podle **adresátů**. Toto členění umožňuje přehledně zachytit, na jaké mechanismy opatření cílí a koho se mají především týkat. Zároveň umožňuje lépe plánovat preventivní strategie a kombinovat je tak, aby zasahovaly jak příčiny násilné kriminality, tak konkrétní ohrožené jednotlivce a skupiny.⁴⁰

Prevence podle obsahu:

- **Sociální prevence** – zaměřuje se na odstraňování nebo zmírňování sociálních příčin kriminality (např. nepříznivé rodinné podmínky, nezaměstnanost rodičů, nedostatek volnočasových aktivit). Patří sem rodinné poradenství, sociální práce

³⁹ FIRSTOVÁ, J.; ZÁMEK, D. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 56.

⁴⁰ FIRSTOVÁ, J.; ZÁMEK, D. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 60.

s rodinou, programy podpory rodičovských kompetencí nebo komunitní aktivity pro děti a mládež.

- **Situační prevence** – usiluje o snižování příležitostí k páčání trestné činnosti úpravou prostředí a zvyšováním kontroly (např. technická zabezpečení škol, dohled ve veřejných prostranstvích, kamerové systémy). V kontextu mládeže může jít o úpravu školních prostor, dohled nad „rizikovými“ místy či organizaci dohledu během akcí mládeže.
- **Viktimologická prevence** – orientuje se na potenciální oběti a usiluje o snížení jejich zranitelnosti (např. nácvik sebeobránných a komunikačních dovedností, informování o možnostech pomoci, programy proti šikaně). U dětí a mladistvých je důležité učit je rozpoznat rizikové situace, odmítat násilí a včas vyhledat podporu dospělých.⁴¹

Prevence podle adresátů:

- **Primární prevenci** – cílovou skupinou je celá populace dětí a mládeže, která se dosud nedopustila trestné činnosti. Patří sem např. preventivní programy ve školách, volnočasové aktivity, osvětové kampaně proti násilí a šikaně či podpůrné programy pro rodiče.
- **Sekundární prevenci** – zaměřuje se na ohrožené skupiny mládeže, u nichž je zvýšené riziko vzniku násilného chování (např. děti z dysfunkčních rodin, žáci se závažnými kázeňskými problémy, členové rizikových vrstevnických skupin). Typickými nástroji jsou cílené poradenské programy, individuální práce školních metodiků prevence, sociálních pracovníků či probačních úředníků.
- **Terciární prevenci** – je určena mladistvým, kteří se násilné trestné činnosti již dopustili, a jejím cílem je zabránit recidivě. Zahrnuje opatření ukládaná v rámci soudnictví ve věcech mládeže (výchovná, ochranná a trestní opatření), resocializační programy ve výchovných a ústavních zařízeních, probační programy či následnou péči po návratu z ústavní nebo ochranné výchovy.⁴²

⁴¹ FIRSTOVÁ, J.; ZÁMEK, D. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 61-68.

⁴² FIRSTOVÁ, J.; ZÁMEK, D. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 125.

5.3 Subjekty prevence

Na prevenci násilné kriminality mladistvých se podílí celá řada subjektů z oblasti rodiny, škol, veřejné správy i nestátních organizací. Účinná prevence násilné kriminality mladistvých předpokládá, že tyto subjekty nebudou pracovat izolovaně, ale budou sdílet informace, koordinovat postupy a vytvářet společné, na sebe navazující programy.⁴³

Mezi klíčové subjekty prevence patří zejména:

- **Rodina** – základní prostředí, kde se formují hodnoty, postoje k násilí a způsoby řešení konfliktů; rodiče nesou primární odpovědnost za výchovu dítěte, kontrolu jeho chování a spolupráci se školou a dalšími institucemi.
- **Škola a školská zařízení** – mateřské, základní a střední školy, školní poradenská pracoviště, školní metodici prevence, výchovní poradci; jejich úkolem je vytvářet bezpečné školní klima, realizovat preventivní programy a včas zachytávat projevy rizikového chování.
- **Orgány sociálně-právní ochrany dětí** – zejména orgány **OSPOD**, které řeší případy ohrožených dětí a spolupracují s rodinou, školou a dalšími institucemi na zajištění potřebných opatření.
- **Policie České republiky** – plní bezpečnostní a represivní funkci, ale zároveň se podílí na preventivních aktivitách (besedy ve školách, komunitní projekty, monitoring rizikových lokalit).
- **Probační a mediační služba** – pracuje s mladistvými, kteří se již dopustili provinění, a realizuje výchovná a resocializační opatření, včetně programů restorativní justice a dohledu nad plněním uložených povinností.
- **Výchovná a ústavní zařízení** – diagnostické ústavy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy a další zařízení vykonávající ochrannou nebo ústavní výchovu; jejich úkolem je zajistit bezpečné prostředí a resocializační programy pro děti a mladistvé s vážnými poruchami chování.
- **Nestátní neziskové organizace a volnočasová zařízení** – nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, centra volného času, sportovní kluby a další subjekty, které nabízejí dětem a mladistvým bezpečný prostor pro trávení volného času a často realizují specializované preventivní programy.

⁴³ FIRSTOVÁ, J.; ZÁMEK, D. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 125.

- **Orgány státní správy a samosprávy** – ministerstva (zejména vnitra, školství, práce a sociálních věcí, spravedlnosti), kraje a obce, které vytvářejí strategické dokumenty prevence kriminality, zajišťují financování programů a koordinaci jednotlivých subjektů na svém území.⁴⁴

5.4 Klíčové principy a východiska prevence

Kapitola ukázala, že prevence násilné kriminality mládeže musí být pojímána komplexně – jako soubor opatření zaměřených jak na sociální příčiny, tak na konkrétní příležitosti ke spáchání trestné činnosti i na ochranu potenciálních obětí. Z hlediska adresátů má zásadní význam zejména primární prevence, která působí na celou populaci dětí a mladistvých, a sekundární prevence zaměřená na rizikové jedince a skupiny, zatímco terciární prevence se snaží zabránit recidivě již odsouzených pachatelů. Aby byla prevence násilné kriminality mladistvých účinná, musí vycházet z určitých zásad a východisek, která respektují specifika vývoje mládeže i poznatky kriminologie a sociálních věd. Nejde pouze o jednotlivé izolované projekty, ale o dlouhodobý, systematický a koordinovaný přístup. Uplatňování těchto principů v praxi tvoří rámec pro konkrétní preventivní aktivity v rodinách, školách i komunitách a je zároveň východiskem pro hodnocení jejich efektivity v další části práce.

Mezi základní principy patří zejména:

- **Včasnost a kontinuita** – prevence by měla začínat již v raném dětství a pokračovat v průběhu celého období dospívání; pozdní zásah až po spáchání závažného provinění bývá méně účinný a nákladnější.
- **Komplexnost** – preventivní opatření musí cílit jak na jednotlivce, tak na jeho rodinu, školu a širší sociální prostředí; jednostranně zaměřené programy často nedokážou dlouhodobě změnit chování.
- **Individualizace** – u ohrožených a delikventních mladistvých je třeba přihlížet k jejich osobnostním zvláštnostem, rodinné situaci a motivaci k nápravě; „jedno univerzální řešení“ zpravidla nefunguje.
- **Participace a partnerství** – prevence by měla podporovat aktivní zapojení dětí a mladistvých, jejich rodičů i místních komunit; zároveň je nutná spolupráce

⁴⁴ FIRSTOVÁ, J.; ZÁMEK, D. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 126-141.

všech klíčových subjektů (škola, OSPOD, policie, probační a mediační služba, nestátní neziskové organizace, obce).

- **Restorativní přístup** – zejména u mladistvých pachatelů je vhodné podporovat odpovědnost za způsobenou újmu a snahu o její nápravu (např. prostřednictvím mediace, dohody o narovnání či programů restorativní justice).
- **Evidence-based přístup** – preventivní programy by měly vycházet z ověřených poznatků o účinnosti jednotlivých metod a měly by být pravidelně hodnoceny; neefektivní nebo kontraproduktivní postupy by měly být opouštěny.⁴⁵

⁴⁵ FIRSTOVÁ, J.; ZÁMEK, D. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 167-170.

6 Analýza statistických dat

6.1 Vymezení a metodika zpracování dat

Tato kapitola se zaměřuje na statistickou analýzu vybraných násilných trestných činů v ČR jejich následné porovnání a následný rozbor z pohledu páčání daných trestných činů mladistvými osobami a porovnání mezi Jihočeským krajem a Českou republikou. Pro analýzu byla zvolena dvě pětiletá období, a to 2011–2015 a 2021–2025, aby bylo možné porovnat dlouhodobější vývoj a zároveň zachytit aktuální stav. Práce vychází ze statistik Policejního prezidia České republiky, které pracují s takticko-statistickou klasifikací trestných činů.

Zkoumaný soubor tvoří vybrané násilné trestné činy, konkrétně **vražda** (§ 140 TZ), **loupež** (§ 173 TZ), **úmyslné ublížení na zdraví** (§ 145-146a TZ), **nebezpečné vyhrožování** (§ 353 TZ) a **vydírání** (§ 175 TZ). Tyto skutkové podstaty byly vybrány z toho důvodu, že patří mezi nejvýznamnější, nejčastější a pro sledované téma nejrelevantnější formy násilné kriminality mladistvých.

Při zpracování dat byl nejprve stanoven celkový počet vybraných násilných trestných činů za každý rok. Následně byl z těchto hodnot vyčleněn počet skutků spáchaných mladistvými osobami ve věku 15–17 let. Na základě těchto údajů byl vypočten podíl mladistvých na celkovém počtu vybraných násilných trestných činů v jednotlivých letech. Současně bylo provedeno rozdělení na Jihočeský kraj a zbytek České republiky. Toto členění umožňuje sledovat, zda je vývoj v Jihočeském kraji odlišný od celorepublikového trendu.

6.2 Analýza období 2011-2015

V období 2011–2015 byl na území České republiky zaznamenán celkový počet vybraných násilných trestných činů v počtu **60 011**, z nichž mladistvé osoby spáchaly **2 931** skutků, tedy se na této trestné činnosti podílely v **4,88 %**. Z hlediska jednotlivých let byl nejvyšší počet zjištěn v roce 2011 v součtu **13 107** z toho se mladistvé osoby dopustily **702** těchto trestných činů. Nejnižší pak v roce 2015, kdy šlo celkem o **10 808** trestných činů na čemž se mladiství podíleli v počtu **431** uskutečněných činů.

U jednotlivých vybraných násilných trestných činů se nejčastěji vyskytovalo úmyslné ublížení na zdraví v celkovém počtu **26 310** z toho mladistvými osobami jich

bylo spácháno **1 200**. Druhým nejčastějším z vybraných činů byl trestný čin loupeže, který v celkové míře činil **14 500** skutků na tomto se podíleli mladistvých v **1 103** případech. Trestný čin vraždy, který představuje nejzávažnější formu trestného činu byl v součtu spáchán **858** z toho se tohoto činu mladistvé osoby dopustily ve **20** případech.

Tabulka 1: Vývoj celkového počtu vybraných násilných TČ v letech 2011-2015⁴⁶

Celá ČR – vybrané trestné činy – CELKEM						
	2011	2012	2013	2014	2015	
Trestné činy	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet	Celkem za 5 let
Vraždy	173	188	182	160	155	858
Loupeže	3 761	3 283	2 961	2 500	1 995	14 500
Úmyslné ublížení na zdraví	5 264	5 240	5 378	5 199	5 229	26 310
Nebezpečné vyhrožování	2 387	2 205	2 331	2 217	2 197	11 337
Vydírání	1 522	1 472	1 442	1 338	1 232	7 006
Celkem v celé ČR	13 107	12 388	12 294	11 414	10 808	60 011

Tabulka 2: Vývoj vybraných násilných TČ spáchaných mladistvými osobami v letech 2011-2015⁴⁷

Celá ČR – vybrané trestné činy – MLADISTVÍ						
	2011	2012	2013	2014	2015	
Trestné činy	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet	Celkem za 5 let
Vraždy	5	2	7	3	3	20
Loupeže	292	289	212	167	143	1 103
Úmyslné ublížení na zdraví	246	291	239	225	199	1 200
Nebezpečné vyhrožování	47	47	44	43	31	212
Vydírání	112	85	85	59	55	396
Celkem v celé ČR	702	714	587	497	431	2 931

⁴⁶ *Policie.cz*: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> >.

⁴⁷ *Policie.cz*: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> >.

6.3 Analýza období 2021-2025

V druhém sledovaném období 2021-2025 bylo na území České republiky zaznamenáno **44 270** vybraných násilných trestných činů, z toho počtu mladistvé osoby spáchaly **2 046** těchto trestných činů, což představuje podíl **4,61 %**. Z hlediska jednotlivých let byl nejvyšší počet vybraných násilných trestných činů v roce 2025 v celkové míře **9 540**, z toho se mladistvé osoby dopustily **484** násilných trestných činů. Oproti tomu nejnižší počet trestných činů byl zaznamenán v roce 2021 s celkovým počtem **7 615**, kdy mladiství těchto spáchali **317**.

Nejčastěji se mezi vybranými násilnými trestnými činy vyskytovalo úmyslné ublížení na zdraví v celkové výši **20 428** skutků z nichž se mladiství dopustili daného trestného činu v **722** případech. Dalším nejčastějším druhem násilného trestného činu v celkové míře byl trestný čin nebezpečné vyhrožování s počtem **9 385**, z toho se mladistvé osoby dopustily v **191** případech. Na druhou stranu násilný trestný čin loupeže, který by se umístil až na třetí místo v žebříčku s celkovým počtem **6 791** měl vyšší podíl spáchaných mladistvými, a to v **828** případech. Nejméně častým, ale zároveň nejzávažnějším typem násilného trestného činu je vražda, která byla spáchána v celkové výši **721** a mladistvé osoby se tohoto trestného činu dopustily ve **28** případech.

Tabulka 3: Vývoj celkového počtu vybraných násilných TČ v letech 2021-2025⁴⁸

Celá ČR – vybrané trestné činy – CELKEM						
	2021	2022	2023	2024	2025	
Trestné činy	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet	Celkem za 5 let
Vraždy	105	150	159	151	156	721
Loupeže	1 221	1 413	1 433	1 380	1 344	6 791
Úmyslné ublížení na zdraví	3 701	4 171	4 263	4 253	4 440	20 428
Nebezpečné vyhrožování	1 626	1 801	1 739	2 072	2 147	9 385
Vydírání	962	1 242	1 329	1 559	1 853	6 945
Celkem v celé ČR	7 615	8 777	8 923	9 415	9 540	44 270

⁴⁸ *Policie.cz*: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> >.

Tabulka 4: Vývoj vybraných násilných TČ spáchaných mladistvými osobami v letech 2021-2025⁴⁹

Celá ČR – vybrané trestné činy – MLADISTVÍ						
	2021	2022	2023	2024	2025	
Trestné činy	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet	Celkem za 5 let
Vraždy	2	4	7	5	10	28
Loupeže	128	137	189	199	175	828
Úmyslné ublížení na zdraví	130	119	143	169	161	722
Nebezpečné vyhrožování	19	23	45	43	61	191
Vydírání	38	52	58	52	77	277
Celkem v celé ČR	317	335	442	468	484	2 046

6.4 Porovnání prvního a druhého zkoumaného období

V této podkapitole jsou porovnávána dvě sledovaná období, tedy roky 2011–2015 a 2021–2025, a to z hlediska vývoje vybraných násilných trestných činů. Cílem tohoto srovnání je zachytit, zda došlo v čase k poklesu, nárůstu nebo stabilizaci sledovaných ukazatelů, a zároveň posoudit, jak se měnil podíl mladistvých pachatelů na celkovém počtu těchto trestných činů.

Tabulka 5: Porovnání prvního a druhého zkoumaného období⁵⁰

Trestný čin	2011-2015 2015 celkem	2011-2015 mladiství/podíl v %	2021-2025 2025 celkem	2021-2025 mladiství/podíl v %	Rozdíl celkem	Rozdíl mladiství
Vražda	858	20	721	28	-137	+8
Loupež	14 500	1 103	6 791	828	-7 709	-275
Úmyslné ublížení na zdraví	26 310	1 200	20 428	722	-5 882	-478
Nebezpečné vyhrožování	11 337	212	9 385	191	-1 952	-21
Vydírání	7 006	396	6 945	277	-61	-119
Celkem/podíly	60 011	2 931/4,88	44 270	2 046/4,62	-15 741	-885

⁴⁹ *Policie.cz*: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> >.

⁵⁰ *Vlastní zpracování.*

Z porovnání celkového počtu vybraných násilných trestných činů vyplývá, že mezi oběma obdobími došlo k poklesu. V období 2011–2015 bylo zaznamenáno celkem **60 011** skutků, zatímco v období 2021–2025 činil jejich celkový počet **44 270** těchto skutků. Rozdíl mezi oběma obdobími tedy představuje **15 741** skutků, což znamená, že ve druhém sledovaném období byl evidován nižší počet vybraných násilných trestných činů. Tento vývoj může naznačovat určitou změnu v intenzitě násilné kriminality nebo v jejím zachycení a evidenci.

Podobný trend je patrný i u skutků spáchaných mladistvými osobami. V prvním sledovaném období se mladiství dopustili celkem **2 931** vybraných násilných trestných činů, zatímco ve druhém období jejich počet činil **2 046**. I zde tedy lze pozorovat pokles, a to o **885** skutků. Přestože absolutní počet skutků spáchaných mladistvými klesl, jejich podíl na celkovém počtu vybraných násilných trestných činů zůstává v obou obdobích poměrně podobný. V období 2011–2015 činil tento podíl **4,88 %**, v období 2021–2025 pak **4,62 %**. Z toho vyplývá, že změna se netýká pouze celkového objemu kriminality, ale také mírně i zastoupení mladistvých pachatelů.

Při srovnání jednotlivých trestných činů lze konstatovat, že nejvyšší zastoupení měl v obou obdobích trestný čin úmyslného ublížení na zdraví. V období 2011–2015 bylo zaznamenáno **26 310 skutků**, v období 2021–2025 pak **20 428** skutků. I zde je tedy patrný pokles, přesto však tento trestný čin zůstává nejpočetněji zastoupenou formou sledované násilné kriminality. U mladistvých byl počet skutků v prvním období **1 200**, zatímco ve druhém období **722**, což potvrzuje nižší výskyt tohoto jednání ve druhém zkoumaném období.

Druhým nejčastějším skutkem byla v obou obdobích loupež. V období 2011–2015 bylo evidováno **14 500** těchto skutků a mladiství se jich dopustili ve **1 103** případech. V období 2021–2025 činil celkový počet loupeží **6 791**, přičemž mladistvými bylo spácháno **828** skutků. I v tomto případě je tedy patrný výrazný pokles celkového počtu, avšak podíl mladistvých zůstává stále významný, což ukazuje, že právě tento trestný čin představuje pro mladistvé jednu z typických forem násilné trestné činnosti.

Trestný čin vydírání vykázal v obou obdobích pouze mírný pokles případů. V období 2011–2015 bylo zaznamenáno **7 006** skutků a mladistvými bylo spácháno **396** z nich, ve druhém období došlo k **6 945** skutkům celkem a **277** skutků spáchaných

mladistvými. Z hlediska vývoje lze pozorovat spíše stabilní charakter tohoto trestného činu s mírnými výkyvy mezi jednotlivými roky.

U trestného činu nebezpečného vyhrožování byl v prvním sledovaném období evidován počet **11 337** skutků, z nichž mladistvé osoby spáchaly **212**. V období 2021–2025 došlo k poklesu na **9 385** skutků, přičemž mladiství se na tomto počtu podíleli **191** případy. Tento vývoj ukazuje, že i když jde o poměrně častý trestný čin, jeho výskyt ve sledovaných obdobích postupně klesá.

Nejmenší absolutní četnost byla v obou obdobích zaznamenána u trestného činu vraždy, který představuje nejzávažnější formu sledované násilné kriminality. V období 2011–2015 bylo spácháno **858** vražd, z toho mladistvými “pouze” **20** případů. V období 2021–2025 pak činil celkový počet **721** skutků a mladiství se na nich podíleli ve **28** případech. V druhém sledovaném období byl celkový počet vražd nižší o **137** vražd, ale na druhou stranu počet vražd spáchaných mladistvými stoupl na **28**, což je o **40 %** více než v prvním sledovaném období. Proč se zvyšuje podíl mladistvých pouze na vraždách, je těžko vysvětlitelné, faktem je, že se jedná o velmi malé počty.

Celkově lze konstatovat, že druhé sledované období vykazuje ve většině případů nižší hodnoty než období první. Tento vývoj se týká jak celkového počtu vybraných násilných trestných činů, tak i počtu skutků spáchaných mladistvými. Současně je však patrné, že struktura sledovaných trestných činů zůstává v zásadě obdobná. Nejpočetněji se i nadále vyskytuje úmyslné ublížení na zdraví, následované loupeží a vydíráním. Vražda zůstává sice okrajovým, avšak nejzávažnějším skutkem.

6.5 Srovnání Jihočeského kraje oproti České republice

V této podkapitole je pozornost zaměřena na srovnání Jihočeského kraje s celou Českou republikou. Jihočeský kraj představuje hlavní analyzované území této práce, zatímco údaje za Českou republiku slouží jako referenční základ pro posouzení, zda se vývoj vybraných násilných trestných činů v kraji odchyluje od celorepublikového trendu. Současně je sledován i podíl mladistvých pachatelů na celkovém počtu těchto trestných činů. Nejprve bude porovnán celkový počet vybraných násilných trestných činů, následně počet skutků spáchaných mladistvými osobami a poté jejich podíl na celku.

6.5.1 Celkové počty vybraných násilných TČ

V této podkapitole je porovnán celkový počet vybraných násilných trestných činů v Jihočeském kraji a v celé České republice. Cílem je zjistit, zda je vývoj v Jihočeském kraji odlišný od celorepublikového trendu, a zároveň posoudit, jak velkou část republikového souhrnu kraj tvoří.

V období 2011–2015 bylo na území Jihočeského kraje zaznamenáno **4 474** vybraných násilných trestných činů, zatímco v celé České republice to bylo **60 011** skutků. V období 2021–2025 činil tento počet v Jihočeském kraji **2 947** skutků a v celé České republice **44 270** skutků. Z porovnání je tak patrné, že celorepublikový počet sledovaných trestných činů v obou obdobích klesl, přičemž v Jihočeském kraji lze sledovat obdobný vývoj. Pro přesnější posouzení rozdílu mezi Jihočeským krajem a celou Českou republikou je vhodné sledovat také podíl kraje na celkovém počtu těchto trestných činů, který vyjadřuje relativní význam kraje v rámci republiky.

Tabulka 6: Porovnání prvního a druhého zkoumaného období ⁵¹

Trestné činy	JČK 2011-2015	ČR 2011-2015	JČK 2021-2025	ČR 2021-2025	Podíl JČK na celku v % 2011-2015	Podíl JČK na celku v % 2021-2025
Vražda	54	858	29	721	6,29	4,02
Loupež	704	14 500	280	6 791	4,86	4,12
Úmyslné ublížení na zdraví	1 987	26 310	1293	20 428	7,55	6,33
Nebezpečné vyhrožování	1 245	11 337	871	9 385	10,98	9,28
Vydírání	484	7 006	474	6 945	6,91	6,83
Celkem/průměr	4 474	60 011	2 947	44 270	Průměr podílů 7,46	Průměr podílů 6,66

⁵¹ Vlastní zpracování.

Z tabulky je patrné, že Jihočeský kraj se na celkovém počtu vybraných násilných trestných činů podílí v obou sledovaných obdobích pouze menší částí. V období 2011–2015 činil jeho podíl na celorepublikovém souhrnu u jednotlivých sledovaných trestných činů od 4,86 % u loupeže do 10,98 % u nebezpečného vyhrožování, přičemž celkově dosáhl v průměru 7,46 %. V období 2021–2025 se tento podíl pohyboval v rozmezí od 4,02 % u vraždy do 9,28 % u nebezpečného vyhrožování, přičemž celkově činil v průměru 6,66 %.

Z porovnání obou období je zároveň zřejmé, že podíl Jihočeského kraje na celkovém počtu vybraných násilných trestných činů se mírně snížil. To naznačuje, že pokles sledované kriminality byl v Jihočeském kraji o něco výraznější než v rámci celé České republiky. Nejvyšší zastoupení měl kraj v obou obdobích u trestného činu nebezpečného vyhrožování, naopak nejnižší podíl byl zaznamenán u vraždy. Tato skutečnost potvrzuje, že struktura sledovaných trestných činů je v Jihočeském kraji podobná jako v celorepublikovém měřítku, avšak s mírně nižším relativním zastoupením.

Celkově lze tedy konstatovat, že Jihočeský kraj vykazuje ve srovnání s celou Českou republikou podobný vývoj vybraných násilných trestných činů, avšak s nižším podílem na celkovém souhrnu. Ve sledovaných obdobích došlo jak v kraji, tak v celé republice k poklesu těchto trestných činů, přičemž relativní zastoupení Jihočeského kraje se mírně snížilo. To ukazuje, že situace v kraji se vyvíjela spíše příznivě a že Jihočeský kraj nepředstavuje z hlediska sledované kriminality výrazně vychýlené území v rámci České republiky.

6.5.2 Počet mladistvých pachatelů

V této podkapitole je pozornost věnována počtu vybraných násilných trestných činů spáchaných mladistvými osobami v Jihočeském kraji a v celé České republice. Cílem je zjistit, zda se v tomto ohledu vývoj v Jihočeském kraji odlišuje od celorepublikového trendu, a zároveň posoudit, jaký podíl na celkovém počtu těchto skutků mladiství pachatelé představují.

Tabulka 7: Počet vybraných násilných TČ spáchaných mladistvými osobami v JČK a ČR⁵²

Trestné činy	JČK 2011-2015	ČR 2011-2015	JČK 2021-2025	ČR 2021-2025	Podíl JČK v % 2011-2015	Podíl JČK v % 2021-2025
Vražda	3	20	2	28	15	7,14
Loupež	74	1 103	34	828	6,71	4,11
Úmyslné ublížení na zdraví	99	1 200	59	722	8,25	8,17
Nebezpečné vyhrožování	14	212	13	191	6,6	6,81
Vydírání	28	396	19	277	7,07	6,86
Celkem/ průměr	218	2 931	127	2 046	Průměr podílů 7,44	Průměr podílů 6,21

Z tabulky vyplývá, že počet skutků spáchaných mladistvými osobami se ve sledovaných obdobích snižoval, a to jak v Jihočeském kraji, tak i v celé České republice. V období 2011–2015 bylo v Jihočeském kraji evidováno celkem **218** skutků, zatímco v období 2021–2025 již pouze **127** skutků. V rámci celé České republiky došlo rovněž k poklesu, a to z **2 931** na **2 046** skutků. V období 2011-2015 činil podíl u všech vybraných násilných trestných činů spáchaných mladistvými v Jihočeském kraji k celé České republice **7,44 %**, kdežto v druhém sledovaném období 2021 až 2025 pouze **6,21 %**. Z uvedeného vyplývá, že se jedná o určitý pokles. Proč je tomu tak, lze jen těžko vysvětlit.

6.5.3 Srovnání podle jednotlivých trestných činů

V této podkapitole je pozornost věnována porovnání jednotlivých vybraných násilných trestných činů v Jihočeském kraji a v celé České republice spáchaných mladistvými. Cílem je zjistit, které skutkové podstaty se v kraji vyskytují nejčastěji, jaký

⁵² *Vlastní zpracování.*

je jejich vývoj mezi sledovanými obdobími a zda se struktura kriminality mladistvých v Jihočeském kraji odlišuje od celorepublikového trendu.

Při podrobnějším pohledu na jednotlivé trestné činy je možné sledovat, že v obou obdobích dominovalo zejména úmyslné ublížení na zdraví, které představovalo nejvyšší podíl z vybraných násilných trestných činů. Významné zastoupení měla také loupež a vydírání, zatímco vražda a nebezpečné vyhrožování se vyskytovaly v nižších počtech. Tato struktura odpovídá i obecnému charakteru násilné kriminality, která se v regionech České republiky často koncentruje do podobných skutkových podstat.

Z hlediska vývoje mezi obdobími lze konstatovat, že u většiny trestných činů došlo k poklesu. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán u loupeže, a to jak v Jihočeském kraji, tak i v celé České republice. Naopak u vraždy lze v případě mladistvých pozorovat jen velmi nízké absolutní hodnoty, a proto je nutné tyto výsledky interpretovat opatrně. Nejstabilnější vývoj vykazalo vydírání, kde byly rozdíly mezi sledovanými obdobími relativně malé.

Z porovnání Jihočeského kraje a celé České republiky dále vyplývá, že kraj se ve struktuře jednotlivých trestných činů od celorepublikového obrazu výrazně neodchyluje. Rozdíl je patrný spíše v absolutních počtech než v samotné skladbě skutků. To znamená, že Jihočeský kraj nevykazuje specifickou odlišnou strukturu sledované kriminality, ale spíše kopíruje trend, který je patrný i na úrovni celé republiky.

Celkově lze shrnout, že ve sledovaných násilných trestných činech páchané mladistvými převažují úmyslné ublížení na zdraví a loupež. V obou sledovaných obdobích je zároveň patrný pokles téměř u všech sledovaných skutků, což potvrzuje i celkový trend vývoje kriminality. Jihočeský kraj se přitom ve struktuře jednotlivých trestných činů drží velmi blízko celorepublikovému obrazu, a proto jej lze v rámci této analýzy považovat za region s obdobným charakterem vývoje násilné kriminality.

6.6 Shrnutí

V této kapitole byla provedena analýza vybraných násilných trestných činů v Jihočeském kraji se zaměřením na jejich vývoj ve dvou sledovaných obdobích, tedy v letech 2011–2015 a 2021–2025. Součástí analýzy bylo nejen porovnání celkového počtu skutků, ale také sledování podílu mladistvých pachatelů a porovnání Jihočeského kraje s celou Českou republikou.

Z výsledků vyplynulo, že ve sledovaných obdobích došlo k poklesu celkového počtu vybraných násilných trestných činů jak v Jihočeském kraji, tak na úrovni celé České republiky. Pokles byl patrný také u skutků spáchaných mladistvými osobami, přičemž jejich počet se snížil jak v kraji, tak v republikovém souhrnu. Tento vývoj naznačuje spíše příznivý trend ve sledované kriminalitě.

Z hlediska jednotlivých trestných činů se jako nejvýznamnější dlouhodobě jevílo úmyslné ublížení na zdraví, následované loupeží a vydíráním. Vražda a nebezpečné vyhrožování se vyskytovaly v nižších počtech, avšak vzhledem k závažnosti těchto skutků je nelze opomíjet. Struktura kriminality v Jihočeském kraji byla ve sledovaných obdobích velmi podobná celorepublikovému obrazu.

Při srovnání Jihočeského kraje s Českou republikou se ukázalo, že kraj se na celkovém počtu sledovaných skutků podílí pouze menší částí a jeho relativní zastoupení se mezi obdobími mírně snížilo. To znamená, že pokles sledované kriminality byl v Jihočeském kraji o něco výraznější než v celorepublikovém měřítku. Zároveň se potvrdilo, že kraj nepředstavuje z hlediska sledované násilné kriminality výrazně odlišné území, ale spíše region s obdobným vývojem jako v celé České republice.

Celkově lze tedy shrnout, že vývoj vybraných násilných trestných činů v Jihočeském kraji odpovídal obecnému trendu v České republice, přičemž v obou sledovaných obdobích byl zaznamenán pokles jak celkových počtů, tak i počtů mladistvých pachatelů. Výsledky kapitoly tak poskytují základ pro další interpretaci ve vztahu k výzkumnému šetření a pro formulaci závěrů práce.

7 Výzkumné šetření

V této kapitole jsou shrnuta hlavní zjištění vyplývající ze statistické analýzy vybraných násilných trestných činů v Jihočeském kraji a současně jsou tato zjištění doplněna o poznatky získané z rozhovorů s odborníky. Cílem kapitoly je odpovědět na stanovené výzkumné otázky, propojit kvantitativní a kvalitativní část výzkumu a vyvodit závěry týkající se vývoje násilné kriminality mladistvých v Jihočeském kraji.

7.1 Výzkumné otázky

VO1: „Jaké jsou nejčastější příčiny a motivy páchaní násilné trestné činnosti mladistvými osobami?“

VO2: „V čem se specificky liší násilná kriminality mladistvých v Jihočeském kraji o zbytku České republiky?“

VO3: „Která preventivní opatření se v Jihočeském kraji ukazují jako nejúčinnější a která by ještě mohli pomoci ke snižování násilné kriminality?“

7.2 Metodika sběru dat

Výzkumné šetření bylo realizováno formou kvalitativního výzkumu, přičemž hlavní metodou sběru dat byl řízený rozhovor s policisty zabývajícími se problematikou násilné kriminality mladistvých. Výzkumný soubor tvořili tři respondenti z praxe, kteří byli vybráni účelově vzhledem ke své odborné zkušenosti s danou problematikou. Rozhovory byly vedeny podle předem připraveného okruhu otázek, přičemž plné znění otázek je uvedeno v příloze této práce.

7.3 Výsledky

V rámci výzkumu byli osloveni tři komunikační partneři, dva policisté specializující se na násilnou trestnou činnost mladistvých osob a jeden policista zabývající se prevencí.

Tabulka 8: Charakteristika komunikačních partnerů⁵³

	KP1	KP2	KP3
Pohlaví	Muž	Muž	Muž

Z tabulky č. 8 vyplývá, že se do rozhovorů zapojili tři komunikační partneři, všichni byli muži.

7.3.1 Příčiny násilné kriminality mladistvých osob

Hodnocení výzkumné otázky č.1 „Jaké jsou nejčastější **příčiny** páčání násilné trestné činnosti mladistvými osobami?“ vzniklo na základě otázek: „**Jaké jsou podle vás nejčastější příčiny násilné trestné činnosti mladistvých osob?**“, „**Jaké faktory podle Vás nejčastěji vedou k násilnému chování mladistvých?**“ „**Který z uvedených faktorů považujete za nejvíce rizikový, rodinný, školní nebo vrstevnický?**“

Násilná kriminalita je mezi námi už po staletí, byla a pravděpodobně bude vždy páčána a pravděpodobně bude vždy páčána jak mezi dospělými tak i mladistvými. Z rozhovorů vyplývá, že příčin proč k násilné kriminalitě dochází hlavně i mezi mladistvými je celá řada. KP2 na tuhle problematiku uvedl: *Násilná kriminalita vždy vychází z několika okolních jevů, mezi nejčastější patří zejména nepříznivé rodinné zázemí, nízký socioekonomický status, vliv vrstevnických skupin a mezilidské vztahy.* Na základě toho lze říct, že mezi nejčastější příčiny k páčání násilné trestné činnosti mladistvými osobami přispívají zejména sociální a ekonomické podmínky, rodinné prostředí a vliv ostatních vrstevníků. KP1 uvedl: *Mezi nejzávažnější rizikové faktory bych uvedl nefunkční rodinné vztahy, nízká míra integrace ve škole a působení deviantně orientovaných vrstevníků na jednotlivce, které mohou přispívat k rozvoji deviantního chování.* Z rozhovoru vyplývá, že prostředí ve kterém mladistvý vyrůstá nebo se pohybuje, může vést k rozvoji jeho násilného chování. KP 2 odůvodňuje: *Když bude už jako dítě vystavovaný násilí jak třeba ze strany rodičů mezi sebou nebo následně ve škole mezi spolužáky, může to v něm vyvolávat pocit, že to je přirozená součást života.* KP 3 uvedl: *Za nejvýznamnější rizikový faktor bývá považováno rodinné prostředí, neboť kvalita rodinných vztahů, míra rodičovského dohledu a emocionální podpory zásadně ovlivňují vývoj jedince. Dysfunkční rodina může zvyšovat pravděpodobnost přejímání*

⁵³ Vlastní výzkum, 2026.

rizikového chování, přičemž negativní vlivy školy a vrstevníků často na tento základ dále navazují a prohlubují jej. Rodinné prostředí proto může výrazně ovlivnit jeho budoucí chování. Proto patří mezi hlavní faktory násilné kriminality.

Z analýzy odpovědí vyplynuly následující kódy:⁵⁴

- Vzdělání
- Rodinné prostředí
- Mezilidské vztahy
- Vrstevnické vlivy
- Sociální a ekonomické aspekty
- Specifika regionu
- Domácí násilí

7.3.2 Motivy násilné kriminality mladistvých osob

Hodnocení hlavních **motivů** páchaní kriminality mladistvými k doplnění příčin násilné trestné činnosti k výzkumné otázce č. 1 bylo vyhodnoceno na základě otázek: **„Jaké jsou podle vás nejčastější motivy, které vedou mladistvé k páchaní násilné trestné činnosti?“** „Do jaké míry, podle vás ovlivňuje finanční situace chování mladistvých?“

Násilné jednání mladistvých je často neplánované a souvisí s nižší sebekontrolou a mírou řešení konfliktů. KP3 odpověděl: *Jak kdo, většinou to avšak bývá, že se mladík chce vytáhnout nebo nějak ukázat před ostatními. Do jisté míry v tom může také hrát roli alkohol a jiné omamné látky, kterým je dnešní mládež čím dál tím více vystavovaná. KP1 na to odpověděl takhle: Mladiství, který delší dobu trpí nějakou úzkostí nebo nepříznivým okolním vlivem bude mít častěji sklony ke spáchání nějakého násilného činu. O to více pokud ani doma nemá pořádné zázemí, ve kterém by mohl problémy z kterých ústí jeho chování řešit. Z toho vychází, že mladistvý, který se často pohybuje ve skupině, která je často vystavena alkoholu a k tomu ještě vztah mezi nimi je utužovaný na základě nějakého zálibení se druhému může mladík jednat často spontánně a neuvážlivě. Dalším významným faktorem, který je třeba zmínit, je finanční situace rodiny. Ta může mladistvého ovlivňovat v mnoha směrech. KP3 uvedl: „Pokud rodina nemá dostatek finančních prostředků, může to vést k omezeným možnostem trávení volného času, horší*

⁵⁴ *Vlastní výzkum, 2026.*

dostupnosti zájmových kroužků nebo nižší podpoře vzdělání. Mladistvý se tak může cítit znevýhodněný oproti svým vrstevníkům, což může vyvolávat frustraci nebo snahu něčím se vyrovnat.“ Takové podmínky mohou následně přispívat k rizikovému chování, například k zapojení do nevhodných vrstevnických skupin nebo k jednání vedoucímu k získání materiálních výhod nelegální cestou. Naopak stabilní finanční zázemí rodiny může poskytovat větší jistotu, podporu a možnosti smysluplného trávení volného času, což působí jako ochranný faktor.

Z analýzy odpovědí vyplynuly následující kódy:⁵⁵

- Impulzivní reakce
- Snaha získat respekt nebo uznání ve vrstevnické skupině
- Frustrace vyplývající z osobních nebo sociálních problémů
- Vliv návykových látek

7.3.3 Vliv médií a sociálních sítí

Pro upřesnění odpovědí na výzkumnou otázku č. 1 byl zjišťován vliv médií a sociálních sítí, které hrají významnou roli v každodenním životě mladistvých.⁵⁶

Hodnocení na základě otázky: „**Jakou roli hrají média a sociální sítě v násilí u mladistvých osob?**“ „**Na druhou stranu, v čem si myslíte, že média a sociální sítě přispívají ke snižování kriminality mladistvých?**“

V současné době hrají média a sociální sítě významnou roli v každodenním životě mladistvých. Prostřednictvím těchto platforem jsou mladí lidé vystaveni širokému spektru informací, včetně obsahu zobrazujícího násilí, agrese či rizikové chování. Média a sociální sítě tak mohou ovlivňovat nejen jejich názory a postoje, ale také formování hodnot a způsob, jakým vnímají okolní svět. KP2 uvedl: „*Sociální sítě a média dnes mladé lidi ovlivňují prakticky neustále. Často sledují videa nebo příspěvky, kde se objevuje násilí, a může to pro ně působit jako něco normálního.*“ Z tohoto pohledu může docházet k postupnému znečitlivění vůči násilí a jeho vnímání jako běžné součásti života. Dalším významným aspektem je možnost napodobování chování, které mladiství v médiích sledují. V případě, že je násilné jednání prezentováno jako způsob řešení konfliktů nebo získání respektu, mohou být mladí lidé tímto chováním inspirováni. KP3

⁵⁵ *Vlastní výzkum, 2026.*

⁵⁶ *Vlastní výzkum, 2026.*

k tomu uvedl: „*Mladí lidé se často inspirojí tím, co vidí na internetu nebo v médiích. Pokud vidí, že někdo násilím něco získá nebo si tím získá respekt, může to ovlivnit i jejich vlastní chování.*“ Média tak mohou nepřímo ovlivňovat formování postojů a hodnot mladistvých. Na druhou stranu mohou média a sociální sítě působit i pozitivně, například prostřednictvím prevence, osvěty nebo podpory zdravého životního stylu. K tomu KP1 uvedl: „*Média a sociální sítě mohou plnit i preventivní a edukační funkci, neboť prostřednictvím cílených kampaní a vzdělávacího obsahu mohou přispívat k rozvoji kritického myšlení, informovanosti o důsledcích násilného jednání a k podpoře nenásilných forem řešení konfliktů. Jejich dopad je však podmíněn způsobem jejich využívání a individuální interpretací obsahu ze strany mladistvých.* V dnešní moderní době představují sociální sítě pro děti a mladistvé velkou část jejich zábavy a trávení volného času, hlavně hraní videoher. To může mít dopad na jejich chování, sebevědomí i vnímání reality.

Z analýzy odpovědí vyplynuly následující kódy:⁵⁷

- Velký vliv
- Videohry
- Přemíra informací
- Návod
- Předcházení násilí
- Normalizace násilí

7.3.4 Specifika v rámci Jihočeského kraje

Jihočeský kraj se liší nižší mírou násilné kriminality ve srovnání s jinými regiony, jako jsou Ústecko nebo Ostravsko. Všichni komunikační partneři se shodli na tom, že specifika jsou pro všechny regiony povětšinou stejná, jen četnost násilných trestných činů je vůči podmínkám v kraji jiná.⁵⁸

Informace pro zjištění specifik v rámci Jihočeského kraje a pro odpovědi na výzkumnou otázku č. 2 „V čem se specificky liší násilná kriminalita mladistvých v Jihočeském kraji o zbytku České republiky?“ vychází z otázek: „**Existují nějaké specifika násilné kriminality pro Jihočeský kraj?**“, „**Liší se násilná trestná činnost**

⁵⁷ *Vlastní výzkum, 2026.*

⁵⁸ *Vlastní výzkum, 2026.*

v Jihočeském kraji od zbytku České republiky?“, „Které typy násilných trestných činů mladistvých se ve Vaší praxi objevují nejčastěji?“

Komunikační partneři by mezi specifika Jihočeského kraje zařadili hlavně vyloučené lokality. Třeba právě KP3 uvedl: *Specifika budou pro všechny regiony stejná, u nás bych tam zařadil hlavně vyloučené lokality a místa, kde by se osoby, které mají problém se zákonem anebo je u nich větší míra sklonu k páčání násilné trestné činnosti sdružovat.* Ohledně otázky, jestli se liší násilná trestná činnost v Jihočeském kraji od zbytku České republiky, byla shodná odpověď, že ano. KP1 odpověděl: *Bude se to také lišit aspektem jako je vzdálenost od hlavních turistických lokací. Neříkám, že u nás turismus není žádný, ale například oproti Praze je o hodně nižší.* KP2 odpověděl: *V jižních Čechách byla vždy kriminalita obecně nižší, a to hlavně i v násilných trestných činech, než tomu je třeba v severních Čechách jako je Ústecko nebo případně východ Ostravsko. Pramení to hlavně z toho, že tam je životní úroveň nižší než tady u nás. Životní úroveň lidí a celková situace v daném kraji ovlivňují míru násilné kriminality. Na otázku ohledně nejčastěji se vyskytovaného typu násilné trestné činnosti mladistvých odpověděl KP2: „Mezi nejčastější případy násilné trestné činnosti mladistvých patří konflikty mezi vrstevníky, které přerostou ve fyzické napadení. V některých případech se objevují také násilné činy spojené s partou, kdy jedinec jedná pod vlivem skupiny a snahy zapadnout.“* Z analýzy odpovědí vyplynuly následující kódy:⁵⁹

- Rozdíly mezi kraji
- Bezpečný
- Rozdílné počty TČ
- Málo vyloučených lokalit
- Počet obyvatel
- Vliv ekonomických faktorů

7.3.5 Preventivní opatření ke snížení násilné trestné činnosti

Prevence a boj proti násilné trestné činnosti vyžadují detailní přístup, který zahrnuje represí, prevenci a systém opatření.⁶⁰

Hodnocení dosavadních preventivních opatření a jejich případné změny byly vyhodnocovány na základě otázek a tím zodpověděly výzkumnou otázku č. 3 „Která

⁵⁹ *Vlastní výzkum, 2026.*

⁶⁰ *Vlastní výzkum, 2026.*

preventivní opatření se v Jihočeském kraji ukazují jako neúčinnější a která by ještě mohla pomoci ke snižování násilné kriminality?": „**Která preventivní opatření považujete za neúčinnější?**“, „**S jakými překážkami se při prevenci nejčastěji setkáváte?**“, „**Jaké změny nebo opatření byste doporučil/a pro zlepšení prevence?**“

Na základě rozhovorů vyplývá, že jednotliví komunikační partneři vnímají efektivitu dosavadních preventivních opatření stejným způsobem, zdůrazňované jsou vzdělávací programy, školení pracovníků a práce s recidivisty. KP3 uvedl: „*Za neúčinnější považuji dlouhodobá a komplexní preventivní opatření, která zahrnují spolupráci rodiny, školy i dalších institucí. Velký význam má zejména včasná prevence a programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností.*“ KP2 na tuhle otázku uvedl: „*Za neúčinnější nepovažuji žádná jednotlivá opatření, ale spíše kombinaci více faktorů. Často se v praxi ukazuje, že samotná prevence ve škole nebo v rodině nestačí, pokud na ni nenavazuje spolupráce dalších institucí. Účinnost prevence závisí především na včasném záchytu problému a individuálním přístupu k mladistvému.*“ S prevencí jsou však spojeny i určité překážky. KP1 uvedl: „*Nejčastěji se setkávám s nedostatečnou spoluprací rodiny a s tím, že mladiství si svůj problém nepřipouští. Významnou roli hraje také vliv vrstevnické skupiny a omezené možnosti institucí.*“ Z hlediska zlepšení prevence a zlepšení preventivních opatření KP1 uvedl: „*Důležité je posílení včasné prevence, lepší spolupráce mezi jednotlivými institucemi a rozšíření programů zaměřených na práci s emocemi a konflikty. Důležitá je také lepší dostupnost odborné pomoci.*“ KP2 uvedl: „*Pro zlepšení prevence bych doporučil především větší dostupnost odborných služeb a rychlejší reakci na projevy rizikového chování. Dále by bylo vhodné posílit práci s rodinou a zefektivnit spolupráci mezi školou, sociálními službami a dalšími institucemi. V praxi často chybí propojení jednotlivých systémů.*“ Někteří z komunikačních partnerů uvedli, že represivní složky, jako je Policie ČR, by měly mít větší autoritu a respekt ve společnosti. KP3 uvedl: „*Stačí se jet podívat na západ za hranice a podívat se, lidé si na policisty nedovolí to, co tady v Česku.*“ Represe je důležitá pro udržení autority a dodržování zákona, nicméně by měla být uplatňována přiměřeně a s ohledem na konkrétní situaci. Samotná represivní opatření však bez preventivních aktivit nemají dlouhodobý efekt, proto je důležité tyto přístupy vzájemně kombinovat.

Z analýzy odpovědí vyplynuly následující kódy:⁶¹

- Vzdělávací programy
- Školení pracovníků
- Represe
- Spolupráce rodiny, škol a dalších institucí
- Programy na rozvoj sociálních dovedností
- Kombinace více preventivních faktorů
- Nejvíce chybí propojení jednotlivých systémů

⁶¹ *Vlastní výzkum, 2026.*

8 Diskuse

Smyslem této bakalářské práce bylo analyzovat příčiny násilné kriminality mladistvých, identifikovat faktory ovlivňující její vznik, porovnat vývoj této kriminality v Jihočeském kraji s celorepublikovým trendem případně nalézt anomálie mezi Jihočeským krajem a celou republikou a posoudit efektivitu preventivních opatření. Na základě stanovených výzkumných otázek bylo cílem propojit teoretické poznatky s výsledky statistické analýzy a kvalitativního výzkumného šetření.

Teoretická část práce se zaměřila na vymezení základních pojmů, charakteristiku násilné kriminality a především na její etiologii. Bylo zjištěno, že násilná trestná činnost mladistvých je podmíněna souhrou více faktorů, zejména individuálních dispozic, rodinného prostředí, vlivu vrstevníků, školního prostředí a širších sociálních a mediálních vlivů. Tyto poznatky byly následně porovnávány s výsledky praktické části práce.

Analýza statistických dat ukázala, že v období 2021–2025 došlo ve srovnání s obdobím 2011–2015 k poklesu celkového počtu vybraných násilných trestných činů i skutků spáchaných mladistvými osobami. Současně však zůstává podíl mladistvých pachatelů na celkové kriminalitě relativně stabilní, což naznačuje, že problematika kriminality mládeže má dlouhodobý charakter a nelze ji považovat za okrajový jev.

Z hlediska struktury kriminality bylo potvrzeno, že nejčastější formou násilné trestné činnosti je úmyslné ublížení na zdraví, následované loupeží a vydíráním. Tento výsledek odpovídá i teoretickým poznatkům, podle nichž mladiství pachatelé častěji páchají impulzivní a situačně podmíněné formy násilí, které vznikají zejména v prostředí vrstevnických konfliktů.

Kvalitativní výzkumné šetření dále potvrdilo, že mezi hlavní příčiny násilné kriminality patří zejména vliv rodinného prostředí, sociální a ekonomické podmínky, užívání návykových látek a vliv vrstevnických skupin. Tyto faktory byly identifikovány jak v teoretické části práce, tak i v praktické části, což naznačuje jejich zásadní význam při vysvětlování násilného chování mladistvých.

Zvláštní důraz byl kladen na rodinné prostředí, které se ukazuje jako jeden z klíčových faktorů ovlivňujících budoucí chování jedince. Pokud mladistvý vyrůstá v prostředí, kde je násilí běžné nebo tolerované, existuje vyšší pravděpodobnost, že bude takové jednání považovat za normální a přenesení jej do vlastního chování. Tento závěr je

v souladu s kriminologickými teoriemi zaměřenými na sociální učení a přenos vzorců chování.

V rámci diskuse byla dále analyzována otázka specifík násilné kriminality v Jihočeském kraji. Podíl Jihočeského kraje na celkovém množství trestné činnosti v letech 2011-2015 průměrně **7,46%**. Podíl Jihočeského kraje na celkovém množství trestných činů spáchaných mladistvými osobami tvořil v letech 2011-2015 průměrně **7,44 %**. Tyto hodnoty dokazují, že poměr trestných činů spáchaných mladistvými osobami koresponduje s celkovým množstvím trestné činnosti spáchané v Jihočeském kraji za dané období. V období 2021-2025 tvořil podíl Jihočeského kraje na celkovém množství průměrně **6,66 %**. Podíl spáchaný mladistvými osobami v Jihočeském kraji tvořil na celkovém množství v letech 2021-2025 v průměru **6,21 %**. Tyto rozdíly, které jsou v řádu setin procenta hodnot nelze považovat za anomálie, tudíž Jihočeský kraj koresponduje se stavem jaký je v České republice jako celku. Výsledky ukazují, že tento region se zásadně neliší od celorepublikového trendu, přičemž rozdíly jsou spíše kvantitativní než kvalitativní. Jihočeský kraj je obecně vnímán jako region s nižší mírou násilné kriminality, avšak v některých ukazatelích se jeho hodnoty pohybují mírně nad celorepublikovým průměrem. Tento fakt naznačuje, že i v relativně bezpečnějších regionech je nutné věnovat problematice násilné kriminality mladistvých zvýšenou pozornost.

Na základě analýzy lze konstatovat, že vývoj násilné kriminality mladistvých je ovlivněn nejen obecnými sociálními faktory, ale také regionálními specifiky, jako jsou socioekonomické podmínky, struktura obyvatelstva nebo geografická poloha regionu. Tyto faktory mohou ovlivňovat jak četnost trestné činnosti, tak i její charakter. Lze však také konstatovat, že pokles hodnot byl z velké části také zapříčiněn obdobím pandemie COVID-19, což lze opět vidět na rostoucí tendenci spáchaných trestných činů od roku 2023 viz. tabulky č. 3-4.

Významná část diskuse byla věnována preventivním opatřením. Bylo zjištěno, že nejúčinnější prevence spočívá v kombinaci více přístupů, zejména vzdělávacích programů, sociálních opatření, práce s rizikovými jedinci a spolupráce mezi jednotlivými institucemi. Významnou roli hraje především primární a sekundární prevence, která je zaměřena na předcházení vzniku násilného chování.

Současně bylo poukázáno na omezení preventivních opatření, zejména na nedostatek personálních kapacit, administrativní zátěž a nedostatečnou koordinaci mezi jednotlivými subjekty. Tyto faktory mohou snižovat efektivitu prevence a komplikovat práci odborníků v praxi.

Z práce dále vyplývá, že samotná represivní opatření nejsou dostatečně účinná, pokud nejsou doplněna o preventivní a resocializační nástroje. Efektivní přístup k řešení násilné kriminality mladistvých musí být komplexní a zahrnovat spolupráci více oborů, včetně práva, sociální práce, psychologie a pedagogiky.

Na základě získaných poznatků lze doporučit zaměřit preventivní opatření především na posilování funkce rodiny, podporu kvalitního školního prostředí a rozvoj volnočasových aktivit pro mládež v regionu. Klíčová je také systematická práce s rizikovými skupinami mladistvých, včetně programů zaměřených na zvládání agrese, posilování sociálních dovedností a snižování vlivu návykových látek. Důležitou roli hraje zvyšování informovanosti o důsledcích násilného chování a dostupných možnostech pomoci, a to jak u mladistvých, tak u jejich rodičů. Současně je vhodné posilovat spolupráci mezi jednotlivými subjekty prevence, zejména mezi školami, orgány sociálně-právní ochrany dětí, Policií ČR, Probační a mediační službou a místní samosprávou.

Za limit práce lze považovat zejména menší počet komunikačních partnerů, což omezuje možnost zobecnění získaných poznatků. Na druhou stranu zkušenosti odborníků z praxe poskytují cenný vhled do problematiky násilné kriminality mladistvých a umožňují lépe porozumět jejím příčinám i možnostem prevence.

Na základě všech zjištění lze uzavřít, že násilná kriminalita mladistvých představuje komplexní a dlouhodobý problém, jehož řešení vyžaduje systematický a koordinovaný přístup. Klíčovým faktorem zůstává prevence zaměřená na rodinu, školu a sociální prostředí mladistvých, která by měla být doplněna o efektivní resocializační programy a odpovídající represivní opatření.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala problematikou násilné trestné činnosti mladistvých v Jihočeském kraji, a to v širším kontextu vývoje této kriminality v rámci celé České republiky. Hlavním cílem práce bylo charakterizovat příčiny a faktory ovlivňující násilnou trestnou činnost mladistvých osob, dále zjistit případné odlišnosti mezi Jihočeským krajem a celorepublikovým trendem a posoudit efektivitu dosavadních preventivních opatření včetně návrhu jejich zlepšení.

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že násilná kriminalita mladistvých představuje komplexní a dlouhodobý jev, který je ovlivněn souhrou celé řady faktorů. Teoretická část práce prokázala, že mezi nejvýznamnější patří zejména rodinné prostředí, individuální dispozice jedince, vliv vrstevnických skupin, školní prostředí a širší sociální a mediální vlivy. Tyto faktory nepůsobí izolovaně, ale vzájemně se ovlivňují a vytvářejí prostředí, ve kterém může docházet ke vzniku násilného chování.

Analýza statistických dat ukázala, že v období 2021–2025 došlo ve srovnání s obdobím 2011–2015 k poklesu celkového počtu vybraných násilných trestných činů i skutků spáchaných mladistvými osobami. Tento trend může naznačovat určité zlepšení situace v oblasti násilné kriminality, případně změny ve způsobu jejího zachycování a evidování. Současně však podíl mladistvých pachatelů na celkové kriminalitě zůstává relativně stabilní, což ukazuje, že kriminalita mládeže je stále významným společenským problémem, který si vyžaduje systematickou pozornost.

Z hlediska struktury násilné kriminality bylo potvrzeno, že nejčastějším trestným činem je úmyslné ublížení na zdraví, následované loupeží a dalšími formami násilného jednání. Tento výsledek odpovídá charakteru kriminality mladistvých, která je často impulzivní, situačně podmíněná a úzce spojená s konflikty ve vrstevnickém prostředí. Naopak nejzávažnější trestné činy, jako je vražda, se vyskytují spíše výjimečně, avšak jejich společenská nebezpečnost je velmi vysoká.

V rámci srovnání Jihočeského kraje s celorepublikovým vývojem bylo zjištěno, že tento region nevykazuje zásadní odlišnosti ve struktuře násilné kriminality mladistvých. Rozdíly se projevují především v četnosti jednotlivých trestných činů, nikoliv v jejich charakteru. Jihočeský kraj je obecně vnímán jako relativně bezpečnější region, nicméně i zde se vyskytují faktory, které mohou přispívat ke vzniku násilné

kriminality, zejména v souvislosti se socioekonomickými podmínkami, strukturou obyvatelstva nebo lokálními specifiky.

Kvalitativní výzkumné šetření realizované formou rozhovorů s odborníky z praxe potvrdilo závěry teoretické i statistické části práce. Komunikační partneři se shodovali na tom, že klíčovou roli hraje rodinné prostředí, zejména jeho stabilita, způsob výchovy a přítomnost či absence násilných vzorců chování. Dále byl zdůrazněn vliv vrstevnických skupin, užívání návykových látek a sociálních sítí, které mohou přispívat k normalizaci násilí nebo k jeho šíření.

Z hlediska prevence bylo zjištěno, že nejúčinnější přístup spočívá v kombinaci více opatření, zejména v oblasti vzdělávání, sociální práce, podpory rodin a včasného zachycení rizikového chování. Významnou roli hraje primární prevence zaměřená na celou populaci mladistvých, ale také sekundární prevence orientovaná na rizikové skupiny a terciární prevence zaměřená na pachatele s cílem zabránit recidivě.

Současně bylo poukázáno na určité nedostatky v oblasti prevence, jako je administrativní zátěž, nedostatek personálních kapacit nebo nedostatečná koordinace mezi jednotlivými institucemi. Tyto faktory mohou snižovat efektivitu preventivních opatření a komplikovat jejich praktickou realizaci.

Na základě získaných poznatků lze doporučit zaměřit preventivní opatření především na posilování funkce rodiny, podporu kvalitního školního prostředí, rozvoj volnočasových aktivit pro mládež a zvyšování informovanosti o důsledcích násilného chování. Důležitá je také spolupráce mezi jednotlivými subjekty prevence, zejména mezi školami, orgány sociálně-právní ochrany dětí, policií a dalšími institucemi.

Závěrem lze konstatovat, že násilná trestná činnost mladistvých zůstává aktuálním a závažným problémem, který vyžaduje komplexní, dlouhodobý a koordinovaný přístup. Klíčovým prvkem řešení je prevence založená na spolupráci rodiny, školy a dalších institucí, která má potenciál významně přispět ke snížení výskytu násilného chování u mladistvých osob.

Lze konstatovat, že hlavní cíl bakalářské práce – charakterizovat příčiny a faktory ovlivňující násilnou trestnou činnost mladistvých osob – se podařilo splnit. První vedlejší cíl, zaměřený na zjištění případných anomálií mezi násilnou kriminalitou mladistvých v Jihočeském kraji a v České republice, byl naplněn částečně; podařilo se identifikovat

pouze mírné odchylky, jejichž hlubší prověření by vyžadovalo obdobně detailní analýzu ve všech krajích. Druhý vedlejší cíl, orientovaný na zhodnocení efektivity dosavadních preventivních opatření a návrh možností jejich zlepšení, byl splněn tím, že byly popsány silné a slabé stránky současného systému prevence a formulována konkrétní doporučení pro jeho další rozvoj.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mládě a delikvence*. Praha: Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-262-0127-4.
2. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-389-6.
3. SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS, 2009. 118 s. ISBN 978-80-86708-81-2.
4. HOLCR, K. a kol. *Kriminológia*. Bratislava: IURA EDITION, 2008. 403 s. ISBN 978-80-8078-206-1.
5. HRUŠKOVÁ, M.; ŠATEK, E. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 300 s. ISBN 978-80-7478-848-2.
6. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 232 s. ISBN 80-86473-08-2.
7. VĚTEČKA, J.; FISCHER, S. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. 208 s. ISBN 978-80-271-1480-1.
8. GRIVNA, T.; SCHEINOST, M.; ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 536 s. ISBN 978-80-7478-614-3.
9. NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. 100 s. ISBN 80-7251-033-9.
10. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 309 s. ISBN 80-86898-73-3.
11. BLAŽEK, P.; FISCHER, S.; ŠKODA, J. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Praha: Grada, 2019. 160 s. ISBN 978-80-271-0700-1.
12. TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-6945-5.
13. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1040 s. ISBN 978-80-7478-616-7.
14. NOVOTNÝ, O.; ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI, 2008. 419 s. ISBN 978-80-7357-377-5.
15. FIRSTOVÁ, J.; ZÁMEK, D. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 204 s. ISBN 978-80-7676-057-8.

16. HOWELL, James C. *Preventing and reducing juvenile delinquency: a comprehensive framework*. 2nd ed. Los Angeles: SAGE, 2008. 400 s. ISBN 978-14-1295-638-3. Dostupné také z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=1159827>.

Elektronické zdroje

1. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2025*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2025.aspx>>.
2. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2024*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2024.aspx>>.
3. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2023*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx>>.
4. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2022*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>>.
5. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2021*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>>.
6. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2015*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>>.
7. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2014*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>.
8. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2013*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>.
9. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2012*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>.
10. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2011*, [online]. [cit. 15. března 2026]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statistickeprehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009, trestní zákon. In: Sbírka zákonů České republiky. 2009, částka 11/2009. Dostupný také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

2. ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 31. července, 2009, zákon o soudnictví ve věcech mládeže. In: Sbírka zákonů České republiky. 2009, částka 79/2003. Dostupný také z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

K – komunikační partner

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

TČ – trestný čin

TZ – trestní zákoník

VO – výzkumná otázka

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj celkového počtu vybraných násilných TČ v letech 2011-2015	31
Tabulka 2: Vývoj vybraných násilných TČ spáchaných mladistvými osobami v letech 2011-2015	31
Tabulka 3: Vývoj celkového počtu vybraných násilných TČ v letech 2021-2025	32
Tabulka 4: Vývoj vybraných násilných TČ spáchaných mladistvými osobami v letech 2021-2025	33
Tabulka 5: Porovnání prvního a druhého zkoumaného období	33
Tabulka 6: Porovnání prvního a druhého zkoumaného období	36
Tabulka 7: Počet vybraných násilných TČ spáchaných mladistvými osobami v JČK a ČR	38
Tabulka 8: Charakteristika komunikačních partnerů.....	42

Seznam příloh

Příloha č. I – Otázky k řízeným rozhovorům s respondenty.

1. Jaké jsou podle vás nejčastější příčiny násilné trestné činnosti mladistvých osob?
2. Jaké faktory podle Vás nejčastěji vedou k násilnému chování mladistvých?
3. Který z uvedených faktorů považujete za nejvíce rizikový, rodinný, školní nebo vrstevnický?
4. Jaké jsou podle vás nejčastější motivy, které vedou mladistvé k páchání násilné trestné činnosti?
5. Do jaké míry, podlé vás ovlivňuje finanční situace chování mladistvých?
6. Jakou roli hrají média a sociální sítě v násilí u mladistvých osob?
7. Na druhou stranu, v čem si myslíte, že média a sociální sítě přispívají ke snižování kriminality mladistvých?
8. Existují nějaké specifika násilné kriminality pro Jihočeský kraj?
9. Liší se násilná trestná činnost v Jihočeském kraji od zbytku České republiky?
10. Které typy násilných trestných činů mladistvých se ve Vaší praxi objevují nejčastěji?
11. Která preventivní opatření považujete za nejúčinnější?
12. S jakými překážkami se při prevenci nejčastěji setkáváte?
13. Jaké změny nebo opatření byste doporučil/a pro zlepšení prevence?